

چند راهکار برای پرورش مسئولیت‌پذیری در کودکان

یک متخصص روانشناسی کودک و نوجوان، ضمن بیان آنکه دختران در قبال مسائل خانوادگی و پسران در قبال مسائل اجتماعی مسئولیت‌پذیری بیشتری دارند، راهکارهایی موثر برای پرورش مسئولیت‌پذیری در کودکان ارائه کرد.

یک متخصص روانشناسی کودک و نوجوان، ضمن بیان آنکه دختران در قبال مسائل خانوادگی و پسران در قبال مسائل اجتماعی مسئولیت‌پذیری بیشتری دارند، راهکارهایی موثر برای پرورش مسئولیت‌پذیری در کودکان ارائه کرد. گوهری‌سنا انزانی در گفت‌وگو با ایسنا با بیان اینکه مسئولیت‌نوعی ویژگی شخصیتی است که به صورت نگرشی در ساختار روانی و رفتاری فرد شکل می‌گیرد، اظهار کرد: مسئولیت‌پذیری یعنی فرد بتواند تعهداتی که بر عهده دارد را به درستی انجام دهد که البته مسئولیت‌پذیری در بعد فردی زمینه‌ساز مسئولیت‌پذیری اجتماعی است.

به گفته وی فردی که مسئولیت‌پذیری را در کودکی بیاموزد می‌تواند به فرد موفق‌تری تبدیل شود. در همین راستا خانواده و مدرسه باید آموزش‌هایی را برای ارضای نیاز روانشناسی و روانشناختی که در نهایت منجر به حس مسئولیت‌پذیری میشود اختصاص دهد چراکه رفتار مسئولانه از شاخص‌های انسان سالم در هر جامعه‌ای به شمار می‌رود که باید از دوران کودکی به افراد آموزش داده شود.

این روانشناس با بیان اینکه مسئولیت‌حاصل‌سه ویژگی تشخیص، تصمیم و خلاقیت است، گفت: افراد مسئولیت‌پذیر افرادی با وجدان، مطمئن، جدی و مقرراتی هستند این در حالیست که مسئولیت‌پذیری اکتسابی و نیازمند آموزش والدین است. مسئولیت‌پذیری دارای مولفه‌های اصلی شامل یادگیری رفتارهایی که نیاز اساسی فرد را برآورده می‌کند و پذیرفتن پیامد رفتار است.

بنابر اظهارات انزانی، کودکانی که مسئولیت‌پذیری را نیاموزند در آینده در کارها به موفقیت نخواهند رسید، روابط دوستانه اشتباهی برقرار می‌کنند، اعتماد به نفسشان کاهش می‌یابد، خشم، استرس، افسردگی و اضطراب در آنها بیشتر می‌شود. همچنین بزهکاری، ترک تحصیل، انزوای اجتماعی، سردرگمی، کاهش حس امنیت، قانون‌گریزی، نزول گرایش به نظم، کاهش روابط اجتماعی، کاهش انگیزه‌های پیشرفت، خشونت علیه همسر، گرایش به مواد مخدر و مشروبات، انتقام‌گیری و انتقاد دائم از دیگران از دیگر خصوصیات خلقی این افراد می‌شود.

وی افزود: از دیدگاه نظریه یادگیری اجتماعی، بهترین شیوه آموزش مسئولیت‌پذیری به کودکان الگو برداری مناسب از والدین و محیط اجتماعی است.

این روانشناس با بیان اینکه مسئولیت‌پذیری می‌تواند به صورت آگاهانه و ناآگاهانه به کودکان آموزش داده شود، گفت: در شیوه آگاهانه والدین با امر و نهی، آموزش و تشویق و تنبیه مسئولیت‌پذیری را در فرزندان شکل می‌دهند اما در شیوه ناآگاهانه کودکان با مشاهده و الگوگیری از رفتار و گفتار والدین رفتارهای مسئولانه را می‌آموزند و این رفتارها را درونی می‌کنند البته از دیدگاه روانشناسی والدین نباید به کودک به صورت مستقیم امر و نهی کنند. بهترین راه آموزش مسئولیت‌پذیری درونی‌سازی با شیوه تربیتی مناسب از سوی والدین است.

به گفته وی، در شیوه فرزندپروری منسجم و صمیمی که والدین در تربیت فرزندان با یکدیگر اختلاف نظر ندارند، در برابر فرزندان مشاورانی آگاه و با دانش هستند، والدین مسئولیت‌پذیری زیادی در قبال فرزندان و همسرشان دارند و می‌دانند که مشورت در زندگی تأثیر زیادی دارد و به صورت مداوم در حال پیشرفت و تکامل روحی، جسمی و معنوی هستند و در کنار هم احساس شادی می‌کنند، بهترین شرایط را برای آموزش مسئولیت‌پذیری در فرزندان فراهم می‌کنند. انزانی تأکید کرد: طبق پژوهش‌های انجام‌شده مسئولیت‌پذیری خانوادگی در دختران و مسئولیت‌پذیری اجتماعی در پسران بیشتر پرورش می‌یابد، حال آن‌که کودکانی که دارای اعتماد به نفس بیشتری هستند مسئولیت‌پذیری بیشتری را بر عهده می‌گیرند.

وی در ادامه درباره نحوه پرورش مسئولیت‌پذیری در کودکان گفت: مشارکت دادن فرزندان در مسائل خانه و خانواده باعث پرورش مسئولیت‌پذیری در کودکان می‌شود. والدین با یادگیری مهارت‌های فرزندپروری و اجرای کامل تکنیک‌های یاد گرفته شده می‌توانند فرزندان مسئولیت‌پذیری را تربیت کنند. می‌توان با توجه به سن و توانمندی کودک آنها را در مرتب کردن اتاقشان مشارکت داد اما پیش از این والدین باید خشم و استرس خود را کنترل کنند و بتوانند شیوه موثر ارتباط با فرزندان خود را بیابند. باید هنگام مرتب کردن اتاق کودک، کنار او بنشینند و همراه با بازی و شیطنت مسئولیت‌پذیری را به کودک آموزش دهند. هرچقدر وسایل اتاق کمتر امکان مرتب کردن آن بیشتر و راحت‌تر خواهد بود.

انزانی افزود: همچنین والدین می‌توانند در کارهای مربوط به خانه داری از فرزندان خود کمک بگیرند زیرا کودکان معمولاً از سنین بسیار کم علاقه به کمک کردن به والدینشان دارند. همچنین بازی پازل و لگو بازی برای پرورش نظم و مقررات در کودکان بسیار موثر است.

وی ادامه داد: والدین باید از کودکان خود بخواهند که در ساعت مشخصی بخوابند، مسواک زدن را طبق قاعده نظم بدانند و هر کاری را با برنامه و قاعده خاصی انجام دهند. باید از دستورات مبهم به کودک پرهیز کنند و به صورت جزئی

کودک را راهنمایی کنند. والدین نباید دستورات پشت سر هم به کودک بدهند. آنان باید در قبال هر رفتار مناسب به شیوه کلامی یا غیر کلامی کودک را تشویق کنند البته باید از باج دادن به فرزندشان پرهیز کنند یعنی پیش از انجام هر رفتار به کودک هدیه داده نشود اما چنانچه کودک در انجام مسئولیت ساده ای که به عهده او بود موفق عمل کرد با گفتارهایی مثل آفرین، مرسی دخترم، چشمک زدن، نوازش کردن و بوسیدن و دادن خوراکی های خوشمزه و ساده کمک کنند تا مسئولیت پذیری در کودک تقویت شود. والدین باید اجازه دهند کودکان کارهای ساده و جزئی را تا جایی که به آن ها آسیبی وارد نمی کند خودشان انجام دهد و فقط مراقب امنیت فرزند باشند که در انجام این کارها آسیبی به آن ها وارد نشود.